

Innst. O. nr. 59

(2000-2001)

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om lov om endringar i 1. lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energilova)

Ot.prp. nr. 35 (2000-2001)

Til Odelstinget

SAMANDRAG

Departementet foreslår i proposisjonen å leggje til rette for ein ny finansieringsmodell og ei ny organisering av arbeidet med omlegging av energibruk og energiproduksjon. Dette kjem som ei følgje av at finansieringsdelen i omorganiseringa krev at reglane i energilova knytt til lovpålagt enøk blir oppheva og at det i staden kjem inn ei ny føresegn i energilova.

Formålet med omorganiseringa er å få større slagkraft i arbeidet med omlegginga av energibruk og energiproduksjon. Departementet viser til at Stortinget har sett mål for å avgrense forbruket, for miljøvennleg varme, og for vindkraft. Nye rammer for arbeidet skal sikre meir effektiv bruk av offentlege midlar. Slik kan ein oppnå større avgrensingar i forbruket og auka produksjon av nye fornybare energikjelder per støttekrone enn kva tilfellet er i dag. Auka bruk av naturgass vil vere ein del av omlegginga.

Hovudelementa i Regjeringa sitt forslag er å:

- avvikle det lovbestemte kravet til distribusjonsselskapa om å drive energiøkonomisering som kan finansierast over eit påslag i overføringstariffen
- innføre ein ny lovheimel som inneber at påslaget som er i dag kan gjerast obligatorisk
- overføre påslaget og midlar over statsbudsjettet til omlegging av energibruk og energiproduksjon til eit nytt energifond
- etablere ei ny statleg verksemd med vide fullmakter som skal forvalte fondsmidlane
- avvikle det arbeidet som i dag er knytt til forvaltning av midlar til omlegging av energibruk og energiproduksjon i NVE.

Forslaget til ny finansieringsmodell og omorganisering av verksemda skal i fylgje departementet rydde opp i og forenkle den forvaltninga som er i dag. Dei finansielle rammene blir meir stabile. Den fragmen-

terte og uklare arbeidsdelinga mellom NVE, operatørar, nettselskap og RSar som er i dag, blir løyst gjennom å samle verksemda under ein institusjon. Det blir vidare lagt til rette for auka bruk av konkurranse om oppdrag. Samla sett legg endringane grunnlag for ein meir kostnadseffektiv bruk av midlar, og betre kontroll og oppfølging av den verksemda som skal understøtte omlegging av energibruk og energiproduksjon.

Den nye verksemda skal arbeide nær marknaden og sjølv kunne velje sine verkemiddel og samarbeidspartnarar. Departementet vil i si styring av institusjonar fokusere på dei resultat som verksemda leverer og sjå desse i samanheng med departementet sin bruk av verkemiddel elles. Dermed kan det leggjast til rette for ei heilskapeleg oppfølging av dei energipolitiske måla.

Departementet går inn for at dei spesifikke verkemidla og oppgåvene som NVE i dag har innanfor omlegginga av energisektoren, skal flyttast over til den nye verksemda. Bindande plikter under desse ordningane vil bli følgde opp. Institusjonen vil seinare kunne leggje om bruken av verkemiddel dersom dette blir vurdert som nødvendig for å nå fastsette mål.

Verksemda skal samarbeide med Forskringsrådet, SND og andre institusjonar med nærliggjande oppgåver.

Den nye statlege verksemda skal lokaliserast i Trondheim og vil bli etablert medio 2001. Departementet vil seinare avgjere verksemda si tilknytningsform.

Oppgåver knytt til omlegginga av energibruk og energiproduksjon som i dag blir forvalta av NVE, vil gradvis kunne overførast i løpet av andre halvår 2001. Parallelt vil statlege løyvingar over kap. 1825 kunne overførast til fondet. Løyvingar som står att over statsbudsjettet for 2001 vil bli overførte til fondet ved utgangen av året. Fondet vil få tilført bidraget frå overføringstariffen frå 1. januar 2002, og institusjonen skal vere fullt operativt frå samme dato.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Aud Blattmann, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna, Anders Hornslien, lederen Tore Nordtun og Torny Pedersen, fra Kristelig Folkeparti, Hilde Fra fjord Johnson og Bror Yngve Rahm, fra Høyre, Bent Høie og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, og fra Venstre, Gunnar Kvassheim, viser til Stortingets behandling av St.meld. nr. 29 (1998-1999) energimeldinga og Innst. S. nr. 122 (1999-2000) hvor komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, støttet en målsetting om

- å avgrense energiforbruket vesentlig mer enn om utviklingen ble overlatt til seg selv
- å bruke 4 TWh mer vannbåren varme årlig basert på nye fornybare energikilder, varmpumper og spillvarme innen 2010
- bygge vindkraftanlegg som årlig produserer 3 TWh innen 2010.

Dette flertallet gikk inn for at det skulle bevilges 5 mrd. kroner over 10 år til omlegging av energibruk og energiproduksjon for å nå dette målet og det ga sin tilslutning til at det måtte vurderes å opprette et nytt frittstående organ med ansvar for energisparing og nye fornybare energikilder.

Opprettelse av en ny institusjon

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter Regjeringens forslag om en ny organisering av arbeidet med omlegging av energibruk og energiproduksjon.

Flertallet er av den oppfatning at dagens organisering av enøkarbeidet og de ulike aktiviteter er svært fragmentert og ressurskrevende. Flertallet vil vise til at det er mange aktører med ulike roller og store variasjoner i enøktilbudet til sluttbrukerne. Flertallet mener dette resulterer i at det er vanskelig å måle hvilke resultater en oppnår, samt å evaluere arbeidet.

Flertallet er derfor enig i at ei samling av virksomheten i en institusjon vil legge til rette for at konkrete mål blir nådd på en langt mer effektiv måte. Målsettingen må være å skaffe flest mulig miljøvennlige og sparte energienheter på en mest mulig kostnadseffektiv måte. Flertallet vil også understreke at organet i sitt operative arbeid skal benytte eksterne samarbeidspartnere og at det skal gjøre seg bruk av markedet. Det er ikke et mål å utvikle organet til å bli en utøvende institusjon.

Flertallet vil vise til at OED skal ha det overordnede eieransvar for den nye institusjonen. Det forutsettes at OED i sin styring av organet bevirker til at det samarbeider med andre departementer om relevante oppgaver knyttet til energibruk og energiproduksjon. Flertallet vil vise til at en rekke departementer driver med enøkarbeid, men at dette arbeidet i statlig regi er fragmentert, og at bruken av midler derfor er lite effektiv. Flertallet ber departementet se på muligheten for at ordninger i andre departementer som inneholder støtte til bruk eller produksjon av miljøvennlig energi samordnes med det nye organet.

Flertallet forutsetter dessuten at den nye energiinstitusjonen vil etablere et samarbeid med Forskningsrådet, SND, SIVA, SFT og andre institusjoner med nærliggende oppgaver knyttet til energiområdet.

Flertallet vil peke på den sentrale rolle de regionale enøkssentra spiller i dagens enøkarbeid og mener det i den framtidige strukturen er viktig å dra nytte av den erfaring og kompetanse de sitter inne med.

Flertallet vil understreke at administrasjonen i dette organet skal holdes på et minimum, og skal kjøpe inn tjenester fra eksterne kompetansemiljøer. Kravet er at omleggingen fører til en mer markedsorientert virkemiddelbruk og ikke en oppbygging av et stort byråkrati. Flertallet vil be departementet utarbeide klare suksesskriterier for virksomheten, slik at en enkelt kan rapportere tilbake om målene er nådd og at virksomheten gir resultater.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser ikke behov for å bygge opp et nytt og omfattende byråkrati for å organisere arbeidet med omlegging av energibruk og energiproduksjon.

Disse medlemmer ser på energi som en handelsvare som skal omsettes fritt uten innblanding fra det offentlige side, og tar avstand fra det hysteri som er skapt om at man i Norge sløser med energi. Energiforbruket i norske husstander er ikke større enn i våre naboland, og disse medlemmer minner i tillegg om at Norge i dag fremstår som en stormakt når det gjelder energiproduksjon, og at vi bare bruker 6-7 pst. av den energi vi produserer.

Disse medlemmer mener det skal være fri konkurranse mellom de forskjellige energikilder, uten noen form for subsidiering eller annen forskjellsbehandling.

Disse medlemmer tar derfor avstand fra målsettingene om omlegging av energibruk og produksjon, og viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i Innst. S. nr. 122 (1999-2000).

Ny finansieringsmodell

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, gir sin tilslutning til Regjeringens for-

slag om en ny finansieringsmodell for arbeidet med omlegging av energibruk og energiproduksjon.

Flertallet mener dette gir bedre forutsigbarhet og mer stabile finansieringsrammer for arbeidet. Påslaget i overføringstariffen vil utgjøre en viktig del av inntektene til energifondet. Men det forutsettes samtidig at de statlige overføringer til omlegging av energibruk og energiproduksjon opprettholdes på et høyt nivå.

Flertallet støtter at påslaget på overføringstariffen blir fastsatt til 0,3 øre. På sikt bør det vurderes å øke påslaget og utvide grunnlaget til også å omfatte annet stasjonært energiforbruk, og de øvrige nettnivåene (regional- og sentralnettet).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til de ambisiøse mål som ble satt for satsingen på enøk og nye fornybare energikilder i energimeldingen og behandlingen av denne (Innst. S. nr. 122 (1999-2000)). Etter at en det første etableringsåret har dannet seg erfaringer med Energifondet og hvordan det nye organet fungerer, mener disse medlemmer at det er grunnlag for en opptrapping av påslaget på overføringstariffen og en utvidelse av grunnlaget til også å omfatte annet stasjonært energiforbruk. Etter disse medlemmers vurdering vil dette være nødvendig for å komme opp i et tilstrekkelig og stabilt satsingsnivå i tråd med energimeldingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at den foreslåtte finansieringsmodellen vil føre til enda høyere avgifter på elektrisitet til husholdningene. Disse medlemmer frykter at en ved fremtidige budsjettbehandlinger vil legge hele enøksatsingen over på denne obligatoriske avgiften, og med betydelig fare for ytterligere økninger. Disse medlemmer mener at statens satsing på enøk må bevilges på ordinær måte over statsbudsjettet, og dermed være avhengig av politiske prioriteringer. Det er også uheldig at de som bruker fornybar energi er de eneste som skal finansiere energiomlegging, mens de som bruker f.eks. olje slipper denne avgiften.

Disse medlemmer foreslår:

«Enøk-fondets inntekter bevilges over statsbudsjettet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter ikke ytterligere avgifter på elektrisitet til husholdningene, og tar derfor avstand fra den foreslåtte finansieringsmodell som er foreslått fra Regjeringen.

Disse medlemmer mener at det må være markedsprisen på energi som må avgjøre om det er lønnsomt for brukerne å igangsette enøktiltak. Det er

grunn til å tro at landets bedrifter og husholdninger vil ha fokus på å spare energi fordi det utgjør en kostnad som de aller fleste ønsker å få redusert.

Disse medlemmer mener derfor at det er den enkeltes økonomiske gevinst som må være det viktigste incitament for eventuelt å spare energi.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til partiets årlige budsjettforslag, hvor så vel kap. 1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon, som kap. 1830 Energiforskning, gis betydelige økte tilskudd, slik at flere omsøkte enøkprosjekter og forskningsprosjekter vil kunne innføres.

Fondets bruksområde

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at midlene i fondet både skal gå til forbruksretta og produksjonsretta tiltak som stimulerer til den langsiktige omlegginga av energisektoren. Midlene må rettes inn mot å nå de målene som er satt for utbygging av vindkraft og andre nye fornybare energikilder, miljøvennlig varmeproduksjon og forbruksreduksjon.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, vil vise til Innst. S. nr. 122 (1999-2000) hvor et flertall åpnet for at det kan gis støtte til gassprosjekter innenfor rammen på 5 mrd. kroner over 10 år.

Det er komiteens syn at satsing på naturgass også hører med som en del av omleggingen i tiden som kommer. Dette skyldes at naturgass i likhet med nye fornybare energikilder i flere tilfeller kan erstatte andre og mer forurensende energikilder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at støtte til naturgassprosjekter må tildeles på grunnlag av at det kan dokumenteres en klar miljøgevinst både lokalt og i forhold til globale klimagassutslipp.

Komiteen er enig i departementets presisering om at fondsmidlene ikke skal brukes til å støtte produksjon av elektrisitet basert på naturgass, og viser til at Regjeringen i Ot.prp. nr. 35 (2000-2001) sier:

«Departementet ønsker å presisere at fondsmidler til naturgass for energiformål vil utgjøre en avgrenset del av fondet sin samlede ressursbruk.»

Komiteen mener dessuten at store infrastrukturprosjekter knyttet til gass må finansieres over statsbudsjettet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til stortingsmelding om innenlandsk bruk av gass som Regjeringen nå forbereder, og forventer at denne meldingen vil presentere en nasjonal strategi for bruk av gassen. Slik som Regjeringen legger opp til vil det bare være der naturgass er et supplement til andre energikilder at naturgassprosjekter kan få støtte fra fondet. Flertallet mener at Enøk-organet slik det er tiltenkt, ikke vil ha fokus på en bred bruk av naturgass på land. En nasjonal strategi for bruk av naturgass vil måtte omhandle tre bruksområder: energi, samferdsel og industri/produktutvikling.

Flertallet vil derfor komme tilbake til hvem som skal ha ansvaret for å følge opp den nasjonale strategien under behandlingen av den varslede stortingsmelding om naturgass.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, foreslår:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en vurdering av hvem som skal ha ansvaret for å følge opp den nasjonale gasstrategien i forbindelse med behandlingen av den varslede stortingsmeldingen om naturgass.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene der det var enighet om at midler til naturgassprosjekter skulle bevilges over egen budsjettpost (Budsjettinnst. S. nr. 9 (2000-2001)).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at det er galt om satsingen på økt gassbruk innenlands blir en del av arbeidet til det nye organet. Gass er en ikke fornybar energikilde, og dessuten risikerer vi at en satsing på gass over tid tar ressurser fra arbeidet med energiøkonomisering. Disse medlemmer vil derfor skille mellom effektivisering av elektrisitetsbruk (enøk) og det som kan knyttes til fornybar energi, og omlegging av energibruk fra f.eks. elektrisitet til varme produsert ved hjelp av gass. Disse medlemmer viser til at gass er i bruk på svært mange felt i Haugesundområdet, og området kan sies å være i front nasjonalt i bruk av gass

på land. Dette til tross for at myndighetene sentralt ikke har vært svært aktive i å hjelpe ulike prosjekter fram. Det vil være naturlig å samarbeide med de ulike lokale krefter om utviklingen av senteret, inklusiv høyskolemiljøet i området, slik at kompetanseutvikling sikres. Disse medlemmer ønsker på denne bakgrunn at det etableres et nasjonalt senter for gass, og finner det naturlig at dette lokaliseres til Haugalandet.

Disse medlemmer viser til at det i budsjettforliket mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet ble slått fast at støtte til naturgass under kap. 1825 post 72 (enøkbevilgningene under OED) skal skilles ut som egen post. Denne egne gassposten bør disponeres av det nye nasjonale senteret for gass.

Disse medlemmer viser til at det i det samme budsjettforliket ble slått fast at det skal stimuleres til økt bruk av gass i systemer med fjernbåren varme og i transportsektoren der dette lar seg gjøre, herunder ferjer. Det arbeides nå med å lage en helhetlig strategi for økt bruk av gass innenlands. Det vil være naturlig at denne strategien er et utgangspunkt for det nasjonale gassenteret på Haugalandets virke.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Det etableres et nasjonalt senter for landbasert bruk av gass. Senteret lokaliseres på Haugaland.»

Komiteens medlemmer fra Høyre vil be departementet sikre at fondets midler ikke blir brukt til drift av organet, slik som lønnsutgifter og lignende, men brukes til å støtte konkrete prosjekter. Driftsutgiftene til organet må bevilges over statsbudsjettet som en egen post.

FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag frå Kristeleg Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Det etableres et nasjonalt senter for landbasert bruk av gass. Senteret lokaliseres på Haugaland.

Forslag frå Høgre:

Forslag 2

Enøk-fondets inntekter bevilges over statsbudsjettet.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjere slike

vedtak:

A

Vedtak til lov

om endringar i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energilova)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energilova) blir det gjort følgjande endringar:

§ 3-4 første ledd nr. 5 skal lyde:

5. Det kan fastsettes *vilkår om* utarbeidelse av planer for en rasjonell energiforsyning innen området.

Ny § 4-4 skal lyde:

§ 4-4. (*Omlegging av energibruk og energiproduksjon*)

Departementet kan bestemme at omsetningskonsesjonær som tariffere nettjenester skal legge et på-

slag i tariffen for uttak av elektrisk energi til sluttforbruk i nettet, som skal betales som bidrag til et energifond.

Fondets midler skal anvendes til tiltak rettet mot omlegging av energibruk og energiproduksjon i samsvar med vedtekter som fastsettes av departementet.

Skyldig bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg. Betales bidraget ikke til forfallstid, svares rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Departementet gir forskrifter om utforming og gjennomføring av ordningen, herunder om størrelse på påslaget, grunnlag, beregning av bidraget, innbetalinger til fondet, rente, oppkreving og kontroll m.m.

II

Lova gjeld frå den tid Kongen avgjer.

B

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en vurdering av hvem som skal ha ansvaret for å følge opp den nasjonale gasstrategien i forbindelse med behandlingen av den varslede stortingsmeldingen om naturgass.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 21. mars 2001

Tore Nordtun
leiar

Gunn Karin Gjul
ordførar

Aud Blattmann
sekretær